

**Про хід реалізації заходів обласного проєкту
«Психолого-педагогічна підтримка психічного здоров'я учасників
освітнього процесу у ЗП(ПТ)О області» у 2023 році**

Відповідно до Указів Президента України від 07.12.2019 № 894/2019 «Про невідкладні заходи щодо покращення здоров'я дітей» та від 12.03.2021 № 94/2021 «Про національну молодіжну стратегію до 2030 року», розпоряджень Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1018-р «Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року» та від 06.10.2021 № 1215-р «Про затвердження плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року», з метою впровадження Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», ініційованої Оленою Зеленською, плану спільних заходів Департаменту освіти і науки обласної державної адміністрації та Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Житомирській області на 2022 рік, у листопаді 2022 року було започатковано обласний проєкт «Психолого-педагогічна підтримка психічного здоров'я учасників освітнього процесу у ЗП(ПТ)О області» (далі – Проєкт).

Метою проєкту є психолого-педагогічна підтримка психічного здоров'я учасників освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти області.

Його актуальність зумовлена необхідністю реагувати на кризову ситуацію, викликану військовою інтервенцією російської федерації на територію України, і як наслідок, виникненням нагальної потреби у проведенні соціально-педагогічної та психологічної просвітницької діяльності, інформуванні працівниками психологічної служби ЗП(ПТ)О усіх учасників освітнього процесу з питань збереження їхнього соціального благополуччя й психічного здоров'я.

Основною метою практичних психологів і соціальних педагогів є створення цілісної, ефективної системи психолого-педагогічної підтримки психічного здоров'я учасників освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти області.

Впродовж 2023 року було реалізовано низку завдань Проєкту, зокрема:

- створення освітнього простору, який об'єднує працівників психологічної служби ЗП(ПТ)О області для акумуляції сучасних інноваційних психолого-педагогічних технологій з питань реалізації Проєкту, сприяє впровадженню їх методичних інновацій;
- оновлення і поповнення професійного інструментарію та методичної бази фахівців психологічної служби ЗП(ПТ)О області в рамках Проєкту;
- моніторинг та підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу ЗП(ПТ)О області щодо ролі психічного здоров'я для кожної особистості та стану їхнього психічного здоров'я;
- розроблення та реалізація просвітницьких заходів, поширення інформаційних матеріалів з питань охорони та збереження психічного здоров'я, захисту прав і основоположних свобод людини, подолання стигматизації й дискримінації осіб із психічними розладами;
- промоція заходів із зміцнення психічного здоров'я учасників освітнього процесу ЗП(ПТ)О області через розроблення і реалізацію відповідних просвітницьких програм;
- узагальнення кращого досвіду та укладання збірки авторських просвітницьких програм працівників психологічної служби ЗП(ПТ)О області з підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу щодо ролі психічного здоров'я;
- висвітлення інформації про хід реалізації Проєкту на вебсайтах та офіційних сторінках соціальних мереж Департаменту освіти і науки обласної державної адміністрації, НМК ПТО у Житомирській області та ЗП(ПТ)О області;
- активна співпраця здобувачів освіти, їхніх батьків (осіб, які замінюють батьків), педагогічних працівників, представників державних та недержавних організацій, фахових асоціацій з питань створення цілісної, ефективної системи психолого-педагогічної підтримки психічного здоров'я учасників освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти області.

Навчально-методичний кабінет ПТО у Житомирській області **здійснював:**

- методичний супровід діяльності психологічних служб ЗП(ПТ)О області з питань реалізації Проєкту: проведення фахівцями просвітницьких та профілактичних заходів; залучення до співпраці представників державних та недержавних організацій, фахових асоціацій;

- координацію діяльності творчої групи, створеної для реалізації завдань Проєкту (наказ НМК ПТО у Житомирській області від 17.11.2022 № 83 «Про створення творчої групи щодо реалізації обласного проєкту «Психолого-педагогічна підтримка психічного здоров'я учасників освітнього процесу у ЗП(ПТ)О області»);

- підтримку функціонування сайту Проєкту, наповнення його інформаційно-методичними матеріалами та корисними покликаннями з питань охорони та збереження психічного здоров'я;

- організаційно-методичний супровід проведення обласного конкурсу на кращу авторську просвітницьку програму з підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу ЗП(ПТ)О області щодо ролі психічного здоров'я для кожної особистості;

- накопичення та розміщення на сайті Проєкту електронного банку розробок просвітницьких заходів, інформаційних матеріалів з питань охорони й збереження психічного здоров'я, захисту прав і основоположних свобод людини, подолання стигматизації та дискримінації осіб із психічними розладами;

- поширення на офіційній сторінці НМК ПТО у Житомирській області у соціальній мережі *Facebook* постів із відеороликами, інформаційними листівками, буклетами, інформацією та фотоматеріалами про проведені працівниками психологічних служб заходи щодо популяризації актуальності питань охорони та збереження психічного здоров'я;

- індивідуальне консультування працівників психологічної служби ЗП(ПТ)О області щодо реалізації заходів Проєкту;

проводив:

- моніторинг рівня обізнаності учасників освітнього процесу ЗП(ПТ)О області щодо ролі психічного здоров'я для кожного та стану їхнього психічного здоров'я (І зріз, діагностика, обробка та узагальнення отриманих даних – травень-червень 2023);

- популяризацію питання збереження психічного здоров'я учасниками освітнього процесу ЗП(ПТ)О через висвітлення заходів, проведених у рамках Проєкту, на вебсайті та офіційній сторінці НМК ПТО у Житомирській області у соціальній мережі *Facebook*.

В рамках роботи творчої групи було здійснено пошук психодіагностичних методик, опитувальників та анкет, які можуть застосовуватися практичними психологами й соціальними педагогами для дослідження психічного здоров'я учасників освітнього процесу ЗП(ПТ)О області.

Методистами НМК ПТО у Житомирській області укладено перелік орієнтовних психодіагностичних методик, необхідних для реалізації обласного проєкту «Психолого-педагогічна підтримка психічного здоров'я учасників освітнього процесу у ЗП(ПТ)О області». Загальна кількість методик, опитувальників та анкет у переліку – 106. Рішенням експертної комісії НМК психологічної служби системи освіти КЗ «ЖОШПО» ЖОР від 31.03.2023 (протокол № 1) представлені матеріали затверджені для використання на час реалізації Проєкту.

Задля висвітлення результатів реалізації Проєкту, розміщення необхідних нормативно-правових документів, інформаційно-методичних матеріалів, корисних покликань було створено відповідний вебсайт: <https://sites.google.com/view/proekt1zh?usp=sharing>, структура якого складається зі сторінок: «Головна», «Новини», «Анонси», «Нормативна база», «Методичні матеріали», «Дорожня карта реалізації Проєкту», «Психодіагностичний інструментарій», «Моніторинг».

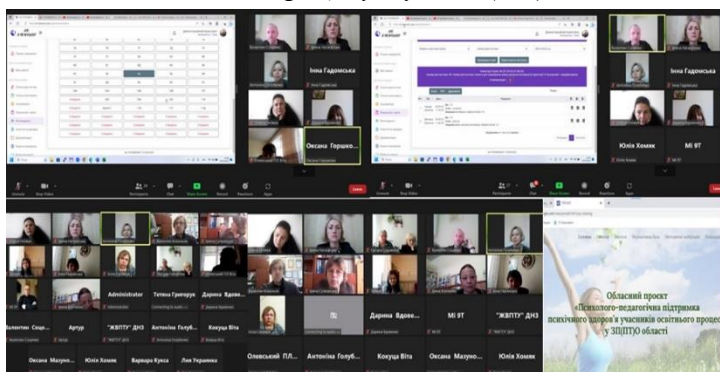

Наприклад, на сторінці «Методичні матеріали» працівники психологічних служб закладів можуть ознайомитись із:

- матеріалами рубрики «Психологічна допомога» вебсайту МОН України;
- інформацією вебсайту Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?»;
- інформаційними та методичними матеріалами вебсайту Проекту МН4U, створеного для підтримки реформування системи психічного здоров'я в Україні (за підтримки Швейцарії);
- безкоштовними навчальними онлайн-курсами з психічного здоров'я;
- відеоматеріалами кращих практик психолого-педагогічного супроводу та підтримки учасників освітнього процесу в умовах воєнних дій і збройних конфліктів, надання соціально-психологічної допомоги постраждалим від насильства й торгівлі людьми;
- навчально-методичними матеріалами з питань психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу, турботи про дітей під час конфліктів та вимушеної міграції, методиками для профілактики ПТСР, вирішення конфліктів мирним шляхом на вебсайті ГО «Ла Страда-Україна».

Для працівників психологічної служби ЗП(ПТ)О області було проведено онлайн-семінар на платформі Zoom з питань оновлення і поповнення професійного інструментарію та методичної бази щодо реалізації заходів обласного проекту «Психолого-педагогічна підтримка психічного здоров'я учасників освітнього процесу у ЗП(ПТ)О області» (05.05.2023).

Антоніна Голубенко та Ірина Нагаєвська, методисти НМК ПТО у Житомирській області, представили проміжні результати реалізації Проекту: укладений та затверджений орієнтовний перелік психодіагностичних методик, необхідних для реалізації Проекту; створений вебсайт Проекту з наступним наповненням його методичними та інформаційними матеріалами.

Також фахівцям психологічної служби було запропоновано алгоритм проведення впродовж травня-червня 2023 року онлайн-діагностики здобувачів освіти, батьків (осіб, які замінюють батьків) і педагогів з подальшою обробкою й узагальненням отриманих даних за допомогою комп'ютерної програми «Автоматизована інформаційна система «Я-психолог» на вебсайті: <https://xn----ftbomobdq1b9f.xn--j1amh/>.

Для моніторингу рівня обізнаності учасників освітнього процесу ЗП(ПТ)О області щодо ролі психічного здоров'я для кожного та стану їхнього психічного здоров'я вибрано такі психодіагностичні методики:

- ✓ опитувальник «Стабільність психічного здоров'я – коротка форма» (МНС-SF-UA);
- ✓ тест на виявлення виснаження від стресу (The Kessler Psychological Distress Scale (K10));
- ✓ короткий опитувальник ВООЗ для оцінки якості життя (окремі питання) / пер. з англ. В. В. Ковальова за ред. провідного наукового співробітника Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, доктора психологічних наук В. О. Климчука.

Автор-розробник комп'ютерної програми «Автоматизована інформаційна система «Я-психолог» Валентин Соценко познайомив присутніх із можливостями використання даної програми для діагностичних досліджень в онлайн-режимі. Чисельність охоплення учасників освітнього процесу моніторингом серед ЗП(ПТ)О області: 824 здобувачі освіти, 310 батьків (осіб, які їх замінюють), 303 педагогічні працівники.

Також було проведено обласний вебінар для заступників з навчально-виховної роботи, працівників психологічної служби, голів методичних об'єднань класних керівників та вихователів ЗП(ПТ)О Житомирської області на тему: «Особливості співпраці з представниками державних і недержавних організацій, фахових асоціацій щодо підтримки психічного здоров'я учасників освітнього процесу» (15.11.2023). Почесними гостями та спікерками зазначеного заходу були Наталія Остапченко, перша заступниця начальника обласної військової адміністрації, керівниця Координаційного центру підтримки цивільного населення при Житомирській ОВА, та Ірина Гладка, радниця начальника Житомирської ОВА з гуманітарних питань і ментального здоров'я.

Вони розкрили питання важливості піклування ментальним здоров'ям, представили цілісну систему щодо надання допомоги зі збереження ментального здоров'я у регіоні, презентували Всеукраїнську програму ментального здоров'я «Ти як?» і акцентували увагу на необхідності проведення заходів щодо підтримки ветеранів та ветеранок у закладах освіти. Ірина Нагаєвська, методистка Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Житомирській області, висвітлила питання особливостей надання послуг з охорони психічного здоров'я у закладах первинної медичної допомоги. Про хід реалізації Проєкту та результати моніторингу учасникам вебінару розповіла Антоніна ГОЛУБЕНКО, методистка Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Житомирській області.

У листопаді-грудні 2023 року в рамках Проєкту проведено обласний конкурс на кращу авторську просвітницьку програму з підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу щодо ролі психічного здоров'я серед працівників психологічних служб закладів П(ПТ)О області (наказ Департаменту освіти і науки ЖОВА від 21.11.2023 № 168 «Про організацію і проведення обласного конкурсу на кращу авторську просвітницьку програму з підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу щодо ролі психічного здоров'я»).

Головною метою конкурсу було:

- популяризувати проблему психолого-педагогічної підтримки психічного здоров'я учасників освітнього процесу у ЗП(ПТ)О області;
- виявити та поширити кращий досвід інноваційної діяльності працівників психологічних служб;
- підвищити якість просвітницьких програм;
- реалізувати творчий потенціал практичних психологів і соціальних педагогів та підвищити престижність їх професії у суспільстві.

Основними завданнями конкурсу були:

- пошук та підтримка творчих працівників психологічних служб;
- акумуляція сучасних інноваційних психолого-педагогічних технологій, сприяння впровадженню методичних інновацій серед учасників освітнього процесу у ЗП(ПТ)О області;
- узагальнення кращого досвіду практичних психологів та соціальних педагогів щодо розробки й реалізації авторських просвітницьких програм з підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу ЗП(ПТ)О області щодо ролі психічного здоров'я для кожної особистості;
- оновлення та поповнення інформаційної бази професійного інструментарію фахівців психологічних служб;
- укладання збірки кращих просвітницьких програм працівників психологічних служб ЗП(ПТ)О області за результатами Конкурсу;
- висвітлення інформації про проведення Конкурсу на вебсайтах та офіційних сторінках соціальних мереж Департаменту освіти і науки обласної державної адміністрації, НМК ПТО у Житомирській області й ЗП(ПТ)О області.

За результатами Конкурсу (наказ Департаменту освіти і науки ЖОВА від 24.01.2024 № 16 «Про підсумки проведення обласного конкурсу на кращу авторську просвітницьку програму з підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу щодо ролі психічного здоров'я») відзначено:

- дипломом I ступеня – авторський колектив: Клочкова Ірина Анатоліївна, практичний психолог, Існюк Віта Сергіївна, соціальний педагог ДНЗ «Олевський професійний ліцей»;
- дипломом II ступеня – авторський колектив: Вдовенко Дарина Олександрівна, практичний психолог, Оніжук Олена Михайлівна, соціальний педагог ДНЗ «Центр сфери обслуговування м. Житомира»;
- дипломом III ступеня: Гадомську Інну Олександрівну, практичного психолога Любарського професійного ліцею; Горшкову Оксану Петрівну, практичного психолога Баранівського професійного ліцею.

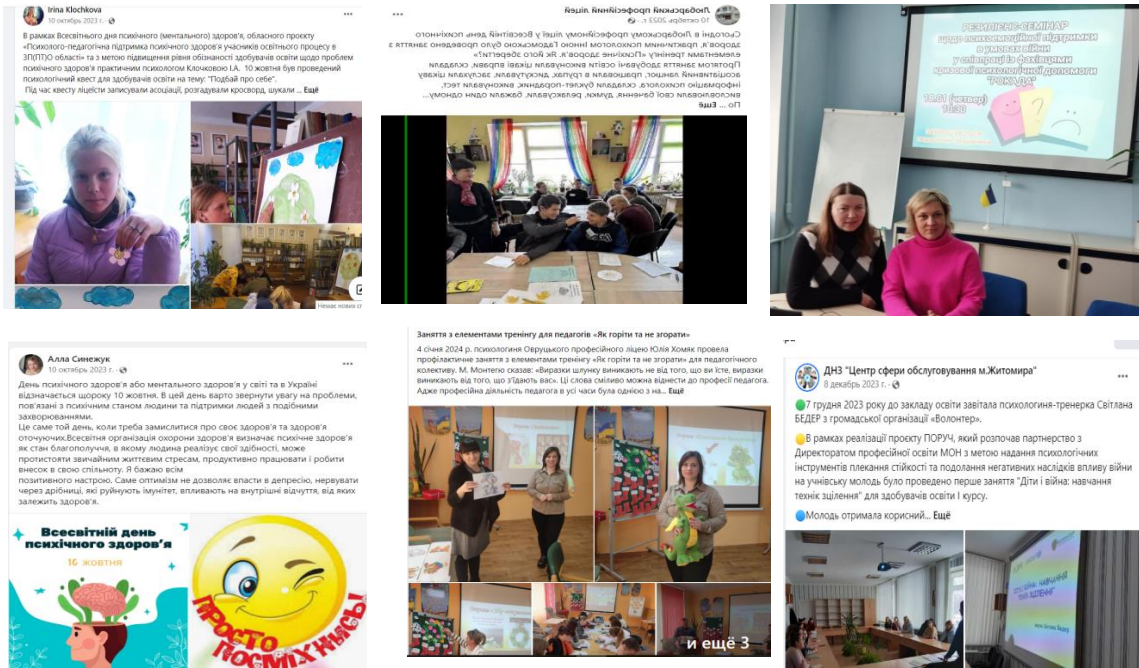
Представлені на Конкурс матеріали засвідчують, що в ЗП(ПТ)О області активно проводиться популяризація теми психолого-педагогічної підтримки психічного здоров'я учасників освітнього процесу відповідно до сучасних вимог. Актуальність представлених тем авторських просвітницьких програм, опис програмних занять та вправ, навчальних і методичних матеріалів, необхідних для реалізації програм, свідчать про інноваційну діяльність із оновлення й поповнення інформаційної, методичної бази професійного інструментарію фахівців психологічних служб.

Кращий досвід акумуляції сучасних інноваційних психолого-педагогічних технологій з підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу ЗП(ПТ)О області щодо ролі психічного здоров'я продемонстровано в авторських просвітницьких програмах фахівців психологічних служб ДНЗ «Центр сфери обслуговування м. Житомира», «Олевський професійний ліцей», Баранівського та Любарського професійних ліцеїв. Чітка структура та зміст, коректне використання професійної термінології, логічність, наступність і науковість під час розробки занять представлена у просвітницьких програмах авторських колективів ДНЗ «Центр сфери обслуговування м. Житомира» та «Олевський професійний ліцей».

Додатково впродовж 2023 року фахівцями психологічної служби ЗП(ПТ)О області:

- надано адресну допомогу всім учасникам освітнього процесу з підтримки психічного здоров'я;
- проведено інформаційну кампанію до Всесвітнього дня психічного здоров'я (10 жовтня);
- здійснено моніторинг рівня обізнаності учасників освітнього процесу ЗП(ПТ)О області щодо ролі психічного здоров'я для кожної особистості (I зріз: діагностика, обробка та узагальнення отриманих даних);
- розроблено та апробовано просвітницькі програми з підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу щодо ролі психічного здоров'я;
- проведено ряд просвітницьких, профілактичних та корекційно-розвивальних занять за результатами здійсненого моніторингу в рамках Проєкту із залученням до співпраці представників державних і недержавних організацій, фахових асоціацій;
- створено електронний банк розробок просвітницьких, профілактичних, корекційно-розвивальних заходів, інформаційних матеріалів з питань охорони та збереження психічного здоров'я, захисту прав і основоположних свобод людини, подолання стигматизації й дискримінації осіб із психічними розладами;
- висвітлено на вебсайтах та офіційних сторінках соціальних мереж ЗП(ПТ)О області різні види та форми роботи щодо реалізації Проєкту (інформаційні пости, відеоролики, просвітницькі листівки, буклети, фотоматеріали).

З огляду на зазначене, НМК ПТО у Житомирській області *рекомендує працівникам психологічних служб ЗП(ПТ)О області:*

- організувати комплексну систему психолого-педагогічних заходів з питань підвищення рівня обізнаності всіх учасників освітнього процесу щодо ролі психічного здоров'я для кожної особистості та суспільства в цілому;
- продовжити промоцію зміцнення психічного здоров'я та профілактики психічних розладів учасників освітнього процесу;
- створити відповідний освітній простір та належні умови для психолого-педагогічної підтримки психічного здоров'я здобувачів освіти, батьків (осіб, які замінюють батьків) і педагогів;
- продовжити створення бази професійного інструментарію та методичних матеріалів з тематики Проєкту;
- популяризувати питання охорони та збереження психічного здоров'я, захисту прав і основоположних свобод людини; подолання стигматизації і дискримінації осіб із психічними розладами через реалізацію просвітницьких, профілактичних та корекційно-розвивальних заходів, поширення інформаційних матеріалів серед учасників освітнього процесу;
- підвищити ефективність співпраці із представниками державних та недержавних організацій, фахових асоціацій;
- активізувати роботу щодо висвітлення результатів реалізації Проєкту на вебсайтах та офіційних сторінках соціальних мереж ЗП(ПТ)О області.

Підготували: *Ірина НАГАЄВСЬКА, Антоніна ГОЛУБЕНКО, методисти НМК ПТО у Житомирській області*